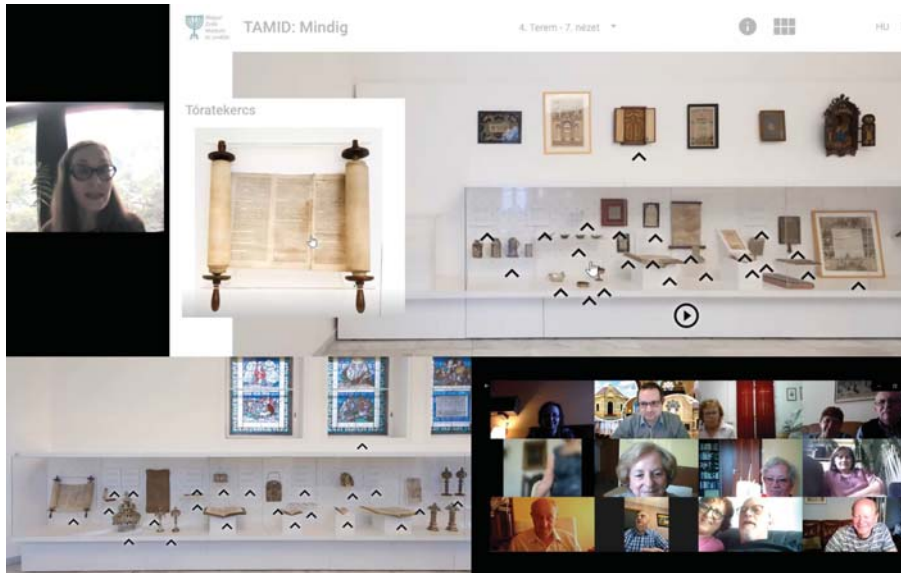

Virtuális tanulás

► Június 7-én visszatértünk a Magyar Zsidó Múzeumba. Toronyi Zsuzsanna, az intézmény vezetője az újonnan fejlesztett online tárlatvezető felület segítségével az imák nyomában kalauzolta a megjelenteket. Az Amida áldásaihoz kapcsolt húsz tárgyat ismertünk meg a gyűjteményből. A vallási magyarázatokkal, személyes történetekkel tarkított vezetés nagy sikert aratott a klub résztvevőinek körében. További részletek a 3. oldalon.

Tisá BeÁv az év legszomorúbb napja

Az első és a második jeruzsálemi szentély lerombolására emlékezünk év hónap 9-én. Az év legszomorúbb és letragikusabb napja Tisá BeÁv börtje, idén 2021. július 17. (20:35) szombat estétől július 18. (21:12) vasárnap estéig tart. Az ezt megelőző három héten, tammuz hó 17-től gyásznapi napok vannak, ebből az utolsó kilenc napban nem fogyasztunk húskételeket (szombat kivételével). ◀

Nagyünnepi előzetes Ne szervezzen más programot!

Reméljük, hogy idén újra ott lehetünk az őszi ünnepeken. Az 5782-es zsinagógai év 2021. szeptember 6-án, hétfőn este kezdődik. 18:00-kor találkozunk a Menházban. Az esti ima után ünnepi vacsora lesz.

2021. szeptember 7-én Rosh Hasanah első napján (kedden) lesz Taslich és közös tanulás szintén 18:00-kor.

Kol Nidre - Jom Kippur előestéje szeptember 15-én, szerdán 18:00-kor, Mazkir Jom Kippurkor szeptember 16-án, csütörtökön lesz. ◀

Zsidó Kultúra Európai Napja 2021

A Zsidó Kultúra Európai Napjára 2021. augusztus 22-én, vasárnap kerül sor. Amennyiben a vírushelyzet megengedi, hagyományainknak megfelelően színes programmal várjuk az érdeklődőket. Terveink szerint ekkor kerül sor a júniusban elmaradt Mártírnapra is. A részletes meghívót augusztusi számunkban közöljük. ◀

Szerkesztői gondolatok

A mikor tavaly júniusban elhalasztottuk a Mártírnapot, biztosak voltunk benne, hogy 2021 nyarán mindenképpen találkozunk a temetőben. Ott lesznek

PASZTERNÁK ANDRÁS

a helyiek és a távolban élők is, mint a korábbi években. Bízunk benne, hogy a koronavírus járványnak gyorsan vége lesz, közösségi életünk hamar visszatér a régi kerékvágásba. Nem így lett sajnos. 2020 januárja óta nem találkoztunk személyesen. Az 1944-ben elhurcolt, meggyilkolt hittestvéreinkre ősszel a Zoomon emlékeztünk a Zsidó Kultúra Európai Napján.

Eltelt hát egy újabb év, ezúttal sem érett meg még a helyzet a temetői, Menházban tartandó közös, személyes emlékezésre. A vírus még mindig itt rejtőzik közöttünk, a határok nehézkesen átjárhatók, a légi-, távolsági közlekedés újra indulása várat magára.

Dédszüleink, nagyszüleink generációjának tragédiáját azonban még ezekben a nehéz hónapokban sem feledjük. Itt vannak velünk az áldozatok, a Holokauszt túlélői minden hitközségi virtuális rendezvényen is. Azzal, hogy 77 évvel a komáromi zsidóság deportálása után programokat tartunk, azt mutatjuk meg, hogy még ennyi idővel a szörnyű történeteket követően is van zsidó élet településünkön. Együtt tanulunk, ünnepeink, emlékeztünk. Tovább visszük a hagyományokat, ápoljuk az örökséget. Adja az Ő való, hogy 2022 júniusában újra együtt legyünk mindannyian az Aranyember utcájában, egészségben, az újbóli személyes találkozásoknak örvendve. A tervek szerint augusztus során sort kerítünk az első offline programra a Menház kertjében. ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► 2011-ben történt: június 12-én került sor az évenként megrendezett megemlékezésre Komáromban. A temetőben gyülekeztek a túlélők, a leszármazottak, az emlékezni kívánók a városból, a környező településekről és többen külföldről is. Paszternák Tamás köszöntő szavai után Pasternák Antal, a hitközség elnöke emlékezett. Deutsch Róbert főrabbi szívhez szóló beszéde elgondolkodásra készítette a megjelenteket. A szertartást Tóth Emil főkantór éneke tette emlékeztetővé. A gyászsima után Dr. Novák Tamás vezetőségi tag a város alpolgármestereként szólta a jelenlévőkhöz. A temetői megemlékezés után a Menházban lévő emlékműnél gyertyagyújtásra került sor. Ezt követően levetítették Scheiner Péter Zürichben élő hittestvérünk Emlékezések a jövőért – Zsidók Komáromban című filmjét.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Faliújság rövid hírek

A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot anonimitásukat kérő adakozók támogatták. Köszönjük!

A vírushelyzet javulásával májusban és júniusban újra érkeztek látogatók a Menházba. Továbbra is szívesen látjuk vendégeinket, előzetes bejelentkezés után.

A KZSH irodája nyári szabadság miatt augusztus közepéig zárva tart.

Folyamatosan zajlik a 2020. évi pályázataink elszámolása és új igények benyújtása, mivel a pandémia miatt minden ilyen tevékenység a szokásosnál későbbi időpontra csúszott.

Nagygyezyen a városi önkormányzat szervezésében június elején idén is megtartották a Holokauszt Emléknapot a városközpontban található emléktáblánál.

Látogatás

Június 16-án Komáromba látogatott Richard Duda, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének elnöke és Martin Kornfeld, a szervezet titkára. A Menházban Pasternák Antal elnök fogadta a vendégeket, elbeszélgettek a közösség helyzetéről, megtekintették a zsinagógát és a ház többi termét. A látogatás temetői bejárással zárult. ◀

PZs

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Ajvé, hétfő! – túl a huszonötödik online klubon

Májusban és júniusban is folytatódott a Komáromi Zsidó Hitközség online programja, hétfőn 18 órakor az alábbi rendezvényekkel vártuk az érdeklődőket: Május 3-án Családi kalandok, órás élmények címmel Andor Annával és Forgács „Ubul” Györggyel beszélgettünk az általuk szervezett izraeli tánc- és zsidó családi táborokról.

Andor Anna és Forgács „Ubul” György

Megtudtuk, miként ragadta magával vendégeinket a hórázás, hogyan kezdtek hozzá a nagyvilágban is jegyzet Machol Hungaria táborok szervezéséhez. Megismertük a Camp Jichak nyári élményprogramok történetét. A házaspár elkötelezettsége, tenni akarása a közösségért magával ragadta a hallgatóságot. A program végén Ubul vezetésével táncra perdültek a résztvevők otthonaikban.

A hitközség történetének fontos fejezetével foglalkoztunk május 10-én. Schweitzer Gábor előadásából Schnitzer Ármin komáromi főrabbi életéről és koráról tanultunk: „A magyarországi rabbik sajnos ritkán írták meg visszaemlékezéseiket. Schnitzer Ármin (1836-1914), a komáromi izraelita hitközség főrabbija a kivételek közé tartozott, hiszen „Jüdische Kulturbilder” – „Zsidó kultúrképek” címen 1904-ben tette közzé memoárjait. A szerző szerencsés kézzel ötvözte a visszaemlékezés, a korrajz és az életkép műfaji jegyeit. Anekdotikus elemekkel tarkított könyve éppen ezektől a vonásoktól válik

élvezetessé a mai olvasó számára is. Schnitzer Ármin azon rabbik közé tartozott, akiknek sikerült áthidalniuk két korszak – a hagyomány és a haladás – partjait. Az emancipációs és asszimilációs törekvések miatt ugyanis éppen a tradíció és a modernitás közti viszony meghatározása okozott sok fejtörést az akkori zsidóság vezetőinek és gondolkodóinak. Schnitzer Ármin viszont szerencsés összhangot teremtett a zsidó hagyományok a kulturális értelemben vett haladás között. Az előadás során Schnitzer Ármin életét és korát elsősorban a néhány év óta magyar és szlovák nyelven is hozzáférhető visszaemlékezések alapján kívánom bemutatni.” A prezentációt követően számos kérdést megbeszéltünk vendégünkkel a témával kapcsolatban.

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem tanáraival (Goldmann Márta és Balogh István) együttműködve szerveztük meg a május 24-i programot. Pintér Andrea a közösségszervező szak elsőéves hallgatója Ember Mária emlékezete – Strass-

Pintér Andrea és Goldmann Márta

hof címmel hozta közelebb hozzánk az író munkásságát, a strasshofi munkatábor mindennapjait. A megható előadás mély érzelmeket hozott felszínre minden jelenlétében. Bevezetésként hallottunk az egyetemi szak képzési programjáról Goldmann Mártától, Andrea is megosztotta velünk a felsőoktatási intézménnyel kapcsolatos tapasztalatait. Az előadáson az egyetem több hallgatója részt vett.

A jubileumi, huszonötödik összejövetelre május 31-én került sor. A nyárhoz közeledve a Balatonhoz tettünk virtuális kirándulást. Szeszler Anna és Olti Ferenc a balatonfüredi közösség történetéről, jelenéről mesélt nekünk. Megismertük a helyi zsinagógánál létrehozott Zsidó Kiválóságok Háza célkitűzéseit, a híres zsidó tudósokat bemutató tárlat kialakításának lépéseit. Hallottunk a látogatói visszajelzésekről, a település kulturális, vallási életét gazdagító rendezvényekről, a közeljövő tervezett fejlesztéseiről. Élmény volt hallgatni vendéglátóinkat!

Június 7-én visszatértünk a Magyar Zsidó Múzeumba. Toronyi Zsuzsanna, az intézmény vezetője az újonnan fejlesztett online tárlatvezetői felület segítségével az imák nyomában kalauzolta a megjelenteket. Az Amida áldásaihoz kapcsolt húsz tárgyat ismertünk meg a múzeum gyűjteményéből. A vallási magyarázatokkal, személyes történetekkel tarkított virtuális vezetés nagy sikert aratott a klub résztvevőinek körében. Zárásként a felmerült kérdésekre is választ kaptunk.

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének elnöke, Richard Duda osztotta meg gondolatait a klub résztvevőivel június 14-én. A koronavírusból felépült közösségi vezető a nehéz hónapok tanulságait, az újrakezdés lehetséges útjait összegezte. Számba vette a szlovákiai hitközségek előtt álló kihívásokat, értékelte a jelenlegi helyzetet. A beszélgetést szlovákról Vadász Magda tolmácsolta magyarra.

A közös tanulások után, minden alkalommal elbeszélgettünk az online klub résztvevőivel, meghallgattuk mi minden történt Komáromtól Nagykanizsán át Kassáig, Dunaszerdahelytől Pozsonyon, Budapesten át Izraelig, Svájcig. ◀

PA

Dr. Lipscher Mór komáromi kórházigazgató, sebész-főorvos élettörténete – 2. rész

1903. augusztus 9-én Dr. Lipscher Mór Komáromban főispáni engedéllyel házasságot kötött Adler Margit, 18 évét éppen betöltő izraelita hajadonnal, Adler Henrik Vilmos és Lówy Szidónia elsőszülött leányával. Az egyházi szertartást Schnitzer Ármin főrabbi vezette. Két gyermekük született; Mária 1904. szeptember 6-án, Loránd 1906. július 17-én.

Dr. Bányai Lipót kórházigazgató 1906-ban bekövetkezett halála után kinevezték kórházigazgatónak is. Új hatáskörében legfontosabb teendője a kórházban rendet, fegyelmet teremteni és minden eszakkal fenntartani. Nemcsak a műtő foglalta el idejét, de mindennap megvizsgálta a kórház többi osztályait, figyelme a legapróbb részletekre is kiterjedt.

1927. szeptember 20-án 25 éves kórházi jubileuma alkalmából Dr. Singer Dezső kórházi főorvos szervezésében az orvosszövetség meleg ünneplésben részesítette. (Részletesen lásd. Komáromi Lapok 1927. szeptember 22. 1-4 oldalak) A meleg ünneplést száznál több terítékes díszebéd zárta a Dózsa-féle vendéglő emeleti nagytermében. A jubileum alkalmával Dr. Lipscher a város rendelkezésére bocsájtott 2000 koronát, azzal a céllal, hogy a szegények közt osszák szét. A tanács ötven szegény között osztotta fel, mind-egyik 40 koronát kapott.

A nagyobb szabású ünneplések mellett kávéházi asztaltársasága szép kivitelű emlékalbumot készíttetett 1902-1927 felírással, melyet humoros versike kíséretében adtak át. A házhoz (Dunarakpart 9.) váratlanul a zsidó egyházi énekkar – minden tag égő gyertyával a kezében! – három magyar dal előadásával szerénadot rendezett az ünnepelt tiszteletére.

A jubileumi ünnepség utolsó akkordja volt szeptember 25-én a közkórház lépcsőházában ünnepélyesen felavatott Lipscher Mór mellszobor, Berecz Gyula komáromi szobrászművész alkotása. Lipscher doktor volt az első és egyedüli komáromi polgár, akinek még életében szobrot emeltek! Sajnos a szobrot 1938. októberben a nemi osztály három ápolója részegen vandalizálva ízzé-porrá zúzta!

A Gyógyászat orvosi folyóirat 1939. évi 33-36. számaiban folytatásokban megjelent: „Dr. Lipscher Mór – Egy orvos életének két legkínosabb eseménye” című tárcája, ebben olvasható „...csehszlovák hatóságok három évvel ezelőtt hatalmi szóval nem fosztottak volna meg állásomtól”. 1936 őszén kényszernyugdíjazták. Többet tudnék írni kórházi működéséről, nyugdíjazásáról, ha rendelkezésre állna „Komáromi Városi Közkórház iratai 1906-1960” iratanyag, mely Ógyállán, a révkomáromi levéltár raktárában nem hozzáférhető!

Aztán következtek a zsidóüldözések, sárgacsillag, a gettó, majd 1944. június 12., 15-i bevagonírozás. Különbféle források szerint a 76 éves Dr. Lipschert egy hordágyon tették a vagonba. Reménykedjünk, hogy a Kassán át Auschwitzba tartó út végét sem ő, sem felesége nem érte meg. Így végződött minden idők legjobb komáromi orvosának élete!

A hitközség őrzi emlékét: 2014-ben a Menház épületében termet neveztek el róla, és kezdeményezésükre 2016. szeptember 4-től kétnyelvű márványtábla őrzi emlékét a kórház sebészetiének külső falán, talán én is őrzőm írásommal emléküket.

Loránd fiúk 37 évesen 1943. januárban, mint munkaszolgálatos a Don-kanyarban vesztette életét. Mária lányukat nagyanyám bújtatta Budapesten, majd 1952-ben Adonyba kitelepítették őket, ott halt meg 1976. június 1-én.

Nevük megörökítve a budapesti Páva utcai Zsinagóga Áldozatok Falán található: 8. sor 295. és 296. oszlop, Loránd fiúk 6. sor 370. oszlop alján.

Ne felejtsetek el! ◀

Dr. Wágnerné Mohácsy Erzsébet

A zsidó múlt öröksége

Szegő Ágnessel beszélgettünk

Tiszafüreden nőttem fel, vallásos családban. 37 évig dolgoztam a helyi könyvtárban, 2003–2012 között igazgatóként. Özvegy vagyok, két fiam informatikus, három unokám van. Történészként a Heves megyei zsidóság történetét kutattam, ebből doktoráltam a Debreceni Egyetemen, több könyvem is megjelent a témában.

2012-től dolgozom az OR-ZSE Egyetemi Könyvtárban, 2013–2015 között megbízott igazgató voltam, az utóbbi hat évben feldolgozó könyvtárosként tevékenykedem. Hobbim a családfakutatás, erről már sok előadást tartottam, az utóbbi időben online. Kuratóriumi elnöke vagyok a Tiszafüredi Menóra Nyílt Alapítványnak, amely 1995 óta ápolja a zsidó hagyományokat, gondozza a temetőt, és szervezi a helyi rendezvényeket, dr. Lebovits Imre és Zám Lajosné Ildikó, több korábbi és mai kuratóriumi társunk és önkéntesünk segítségével.

Hosszú évtizedek óta sokat tesz a vidéki zsidóság történetének, hagyományainak megőrzéséért. Melyek voltak az Ön számára legkedvesebb projektek?

Kedvenc projektem volt a tiszafüredi zsidó temető felújíttatása 1995 – 2000 között, az utolsó könyvem, az Egri zsidó polgárok megírása, a tiszafüredi mártírünnepségek és a tiszafüredi Zsidó Kultúra Napja 2006-tól, ahol a zsidó vallást, kultúrát megismertettük a résztvevőkkel előadások, kiállítások, koncertek keretében. Három Heves megyei város, Eger, Gyöngyös és Tiszafüred zsidóságának emlékét örökítettük meg angol nyelvű honlapjainkon, az általam írottak alapján, rengeteg fotóval. 2014-ben készítettünk egy vándorkiállítást a Heves- és Szolnok megyei zsidóság történetéről, szerepéről. Ezt már több helyen tudtuk ki-

állítani a két megyében. A legújabb projekt a két esztendeje indított Zsidó Múlt - Családfakutatás Facebook csoport, jelenleg mintegy 2200 magyarországi és külföldi taggal, ahol egymást segítjük ősaink életének felderítésében.

Azokon a településeken, ahol ma már nincsenek működő hitközségek, miként viszonyulnak a helyiek a múltkutatáshoz?

A nyolcvanas években keresztény, helyi barátaim biztatására kezdtem kutatni a tiszafüredi zsidóság történetét, ekkor inkább még titokban. A kilencvenes években már ezekkel a barátaimmal forgattunk dokumentumfilmet a témáról, az utolsó pillanatban. 1994-ben körbejártuk a Tisza-tavat egy kamerával, mindenütt kedvesen fogadtak bennünket, meséltek az idősebbek. A fesztiválunk népszerűsége is meglepő, nemcsak helyiek jönnek megtekinteni. Az egri könyvem megírását is egriek kezdeményezték és segítették, de tartottam előadást Debrecenben, Hevesen, Egerben, Szolnokon, Kunszentmártonban, Budapesten, Szegeden, Szombathelyen, Kőszegen és Sopronban is, mindenütt komoly érdeklődés mellett, nemcsak zsidók részvételével.

Az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Liturgia tanszékének és a Könyvtárának a munkatársa, mennyire vonhatók be az egyetem hallgatói a kutatásokba?

Korábban tanítottam az egyetemen könyv-, könyvtártörténet, levéltári ismeretek témakörben, ma már csak a könyvtárban dolgozom. Ha bárki megkeres, akár az OR-ZSE, akár más egyetem hallgatója, szívesen segítek a kutatásban. Sok szép helytörténeti szakdolgozatot láttam az egyetemünkön, többnek a létrejöttében segítettem.

A koronavírus járvány erősen korlátozta a személyes találkozásokat, sikerült az online térben is folytatni az értékek mentését?

Tavaly március óta home office-ban dolgozom. Az utóbbi időben több, családtörténettel foglalkozó előadásra kértek fel online, többek között a MACSE – Magyar Családtörténet-kutató Egyesület zsidó ősökkel rendelkező tagjai és hitközségi klubok is.

Vannak olyan települések, közösségek, melyek múltjának feltárásán jelenleg is dolgozik? Hallhatunk a jövőbeli tervekről?

Jelenleg próbálunk pályázni a tiszafüredi temető ravatalozója – egyúttal mártír emlékhely felújítására, együttműködve a tulajdonos MAZSIHISZ-szel és a város vezetésével, akik évtizedek óta segítik munkánkat. A MAZSÖK szintén sok éve támogatja tevékenységünket, ennek keretében a Heves megyei zsidóság emlékét szeretnénk megörökíteni egy honlappal, nem csak a rendelkezésre álló könyvem szövege, sok fotó, hanem családtörténetek segítségével is. Ha bárkinek a témába illő dokumentuma, fotója van, szeretettel várjuk. ◀

PA-PT

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 4. rész

A Lehr családról, az anyai ágról

Nem tudok sok adatot róluk, valószínűleg Csehországból, Morvaországból vagy Németországból jutottak a 18., 19. században a mai Szlovákia területére. Az állandó vándorlások során olyan helyet kerestek, ahol tisztességesen meg tudtak élni. Szenyica városában, Észak-Szlovákiában telepedtek le. Nagyanyám, Steiner Rozália 1879-ben született, nagyapám Fülöp 1867-ben. A Lehr család sokkal valóságosabb volt, mint apám családja. Tartották a szombatot, az ünnepeket, mindezek ellenére felvilágosult, modern nézeteket vallottak. A szolgálólány mindig elvitte a csirkét, kacsát a sakterhoz vágatni, a libát apám szállította el hozzá kocsival. Fülöp nagyapám, mind a vallási, mind a világi dolgokban tanult embernek számított. Jól beszélt németül, nagyanyámhoz és anyámhoz hasonlóan. Oda-haza, ellentétben más családokkal, csak németül beszéltek. Könyvtárunkban megtalálhatók voltak a nagy német klasszikusok művei (Goethe, Schiller, Thomas Mann). Mivel Fülöp sokat betegeskedett, nagyanyámra jutott a munka oroszlánrésze. Igazi, szorgalmas, bátor, élesnyelvű zsidó asszony volt, aki eltartotta a családot. Az üzletből származó bevétel nem fedezte a kiadásokat, így kocsiba fogta a lovat és eljárt a szomszéd falvakban lévő vásárokbá, ahol a piacokon felállított bódében árulta az edényféléket. Ez nagyon fárasztó munka volt, később a lányok is besegítettek neki. Nagyszüleimnek öt lányuk (Kata, Mariska, Anna, Emma és Irma az édesanyám) és két fiuk (Izsák, és a huszonötévesen tüdővészben elhunyt Simon). Természetesen a gyerekeknek volt héber nevük is. Izsáknak, a sikeres építőanyag-kereskedőnek két lánya volt. A szülők és egyik gyermekük a Holokauszt áldozatai lettek, az 1942-ben született leányka csodás megmeneküléséről még írni fogok. Judit, vallásos életet él Jeruzsálemben. Nagyanyám 62, nagyapám 66 éves korában halt meg 1938-ban.

Csecsemő a Herzog családban

Szüleim 1930-ban házasodtak össze, a szenyicai városházán található, szlovák

nyelvű anyakönyv szerint. A polgári esküvő után a rabbi összeadta a fiatal párt a hüpe alatt. Apám felhúzta a gyűrűt anyám ujjára, megittatta a borral. A hagyomány szerint a vőlegény, egy szalvétába göngyölt poharat taposott össze, a jeruzsálemi szentélyre emlékezve. A vidám fiatalasszony új lendületet hozott a család életébe, felújították a házat, új bútorokat vásároltak. Apám mindent elkövetett, hogy megfelelő környezetet biztosítson. Folyóvíz és áram még nem volt akkoriban, kb. tizenkét évvel később vezették be ezeket a faluba. Anyámnak nagy változást jelentett, hogy elhagyta a zsúfolt szülői házat. Hamar beilleszkedett, beletanult a háztartás vezetésébe, igazi úrnővé vált. Segítségére volt a szolgálóleány, aki együtt lakott a családdal. Szórakozásként klaszszikus hanglemezeket hallgatott a rugós gramofonon, szeretett kertészkedni. Apám megtanította a fogathajtásra, miután a béres befogott, anyám bejárta a környéket, meglátogatta a földéken dolgozókat a kocsival. Nyaranta a nyitott fedelű autóval ellátogattak a környező városokba a férjével.

Télen csengettyűs szánnal, bundába burkolódzva száguldottak a friss hóban. Nyáron a Dunában fürödtek, frissen fogott halból fűzték a halászlévet, rántották a pontyot. Munka után, néha romantikus csónakázásra indultak a mólóhoz kötött kis csónakkal. Édesapám az árral szemben evezett fél órát, majd lecsorogtak a folyón, miközben anyám, apám ölébe hajtotta a fejét, nézték a csillagokat, a te-

lihoidat. A szerelmes csendet csak egy-egy elhaladó személyszállító hajó által keltett hullámok zavarták meg. A fent leírtak és a sok olvasnivaló kárpótolta anyámat a falusi „magány” miatt. Segített a könyvelésben és a gépírásban, többször átlátogatott sógornőjéhez, Rezsín nagynénémhez. Tőle tanulta meg a magyaros konyha rejtelmeit. Nagyszüleim a harmincas évek közepén haltak meg röviddel egymás után, így egy pár évig örülhettek a fiuk boldog házasságának.

Az 1932–33-as tél különösen hideg volt, csak a füstölő kémények jelezték, hogy van élet a faluban. A folyó befagyott, viharos szelek fújtak, állandóan szakadt a hó. A gazdaságban csak a legfontosabb feladatokat végezték el, például a jószágok etetését, fejését, a libatömést és a tűzifa fűrészelését. A házban kellemes meleg volt, reggelenként el kellett lapátolni a bejárati ajtót eltorlaszoló havat. Anyám a terhesség utolsó két hónapjában a karosszékekben üldögélt, horgolta, kötötte a várt újszülött ruháit. Akkor még nem volt ultrahang, nem lehetett tudni a csecsemő nemét. December első napjaiban a szüleim megbeszélték, ha fiú gyermekük születik, Lajosnak nevezik majd, a héber neve pedig Jichak lesz. Anyám elbeszélése szerint apám nem volt túl vallásos, de a szombatot és az ünnepeket megtartotta. A sóletet elvitték a pékhez a többi zsidóhoz hasonlóan. Anyai nagyanyám szerette volna, ha apám vallásosabb lett volna, hiszen anyám ortodox családból származott.

(Folytatás a következő oldalon.)

(Folytatás az előző oldalról.)

Decemberben, Rezsinnel és Ernővel együtt, nagy izgalommal várták a baba érkezését. Anyám mindig szeretettel emlékezett vissza, hogy apám milyen gyengéd, megértő volt vele szemben, kényeztette, bókolt neki, bátorította és megnyugtatta, hogy minden rendben lesz a szülés során. Megbeszélte az asztalossal, hogy ha minden rendben lezajlik, néhány napon belül elkészül majd a bölcső is. Az összecsuható babakocsit is kinézte, de nem vásárolta meg előre. Anyám édesanyjától levél érkezett, melyben jelezte, hogy számíthat majd a segítségére a szülés után, neki nagy gyakorlata volt ebben. A faluban nem volt olyan a családban, aki segíteni tudott volna a gyereknevelés terén. Rezsín nagyném nem ment férjhez. A szülési fájdalmak jelentkezésekor, december 9-én este felé apám előkészítette az autót, Juliskával párnákat is tetetett bele, akkor még nem volt fűtés a gépkocsikban. Cudar idő volt, apám aggódott, nehogy a hó eltorlaszolja az utat. Bár a távolság csak harminc kilométer volt Komáromtól.

Az ismétlődő rohamok csak reggel jelentkeztek, az autót nehezen lehetett be-

kurblizni, végül minden szerencsésen alakult, megszületett e sorok írója. Apám a városban lévő egyetlen szállodában töltötte az éjszakát, anyám a kórházban maradt még egy napot. Apám finomságokat vitt neki, óvatosan, szeretettel ölelt engem. Másodnapra visszatértek a faluba, még mindig zord volt az időjárás. Az út majdnem szerencsétlenséggel végződött, apám ráhajtott a Duna jegére tévedésből, mely be is szakadt. Szerencsére nem merültünk el a folyóban. Apám kiségitette anyámat a hátsó ülésről, a karjában vitt bennünket a biztonságot jelentő házba.

Bokán felül gázolt a jeges vízben. Juliska felkiáltott, mikor meglátott bennünket. Apám csizmát váltott, megpróbálta kimenteni az autót, de nem sikerült beindítania. Befogtak a kocsisal, végül sikerült kihúzniuk a járművet. Pár napba beletelt, mire kiszáradt a motor. A házban nagy volt az öröm, hogy megúsztuk, ittak a kis Lajcsi egészségére. Ott volt Rezsín és Ernő is, nagyanyám sajnálta, hogy a férje nem érthette meg ezt a napot. ◀

(a részletet a szerző engedélyével közöljük)

Fókuszálj a zsidóságra! Fotópályázat

Minden kategóriában 1 fő 1 képet küldhet! A képeket a háromtagú zsűrinek csak a fotó címével továbbítjuk, a kép készítőjének neve a mi titkunk marad az eredményhirdetésig! Minden kategória első három helyezettje értékes nyerevényben részesül!

A fotókat az alábbi címre várjuk: info@zsblog.hu **Beküldési határidő: 2021. szeptember 1. (szerda) éjfélig.**

A Komáromi Zsidó Hitközség és a Zsblog.hu közös pályázata! Megnyílnak az országhatárok, így lehetőség van arra, hogy külföldön is megörökíthesük azt, amit csak szeretnénk. Három kategóriában hirdetünk fotópályázatot:

1. **Zsidó közösség** – a világ bármelyik élő zsidó közösségének életéről várunk fotókat

2. **Zsidó emlékek** – temetők, sírok, zsinagógák, egyéb épületek

3. **Zsidó jövő** – ebben a kategóriában nem adunk leírást, légy kreatív

A beküldött fotók alkotói nyilatkoznak arról, hogy a képek saját szellemi termékek, melyeket a pályázat kiírójának rendelkezésére bocsátanak mindenféle anyagi követelés nélkül, hozzájárulnak azok kiállításra való bemutatásához, nyomtatott vagy elektronikus közléséhez. Valamint tudomásul veszik, hogy a fényképeket a kiíró promóciós tevékenységei során is felhasználhatja. A fotó vízjellet ne tartalmazzon. ◀

-zsb-

Munkálatok a Menházban

Kollár Zoltán, a KZsH vezetőségi tagjának irányításával sikerült feltárni a Menház folyosóján tapasztalt vízszedési forrását. Lapunk megjelenéséig a helyreállítási munkálatok már befejeződtek. Lezajlott a kert tavaszi rendbetétele, bízunk benne, hogy a járványhelyzet enyhülésével, mihamarabb újra használatba veheti ezt közösségünk. ◀

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapok

106. fejezet: Gyufa nélkül nehéz

(2012. december 15.)

Z akatol a vonat Ashkelonból Tel-Aviv felé múlt hét szombat este. Hirtelen rádöbbenek, se chanukiám, se gyertyáim nincsenek odahaza, annak ellenére, hogy ma este beköszöntött az ünnep. A kilenc ágú gyertyatartómat Európába „menekítettem” a legutóbbi, váratlan utazásomkor. Abban bízom, hogy az Azrieli Centerben, a HaShalom pályaudvar mellett kapok majd egy készletet. Tévedtem, minden volt, csak chanukia nem, az ünnep első napján. Hát akkor idén 7 napon át tartom csak az ünnepet – összegzem a tanulságot a 63-as busz fedélzetén. Időközben befutnak az otthoni gyertyás képek, pislákol a láng a barátnőm Jeruzsálemben közösen vásárolt gyertyatartójában, a tesómnál, s odahaza Komáromban is.

Vasárnap az egyetemi ebédszünet alatt végre beszerzem a hiánycikkeket. Van már 44 gyertyám és 14,99 sékelért gyertyatartóm.

Este a Drory könyvtár szülinapjára vagyok hivatalos, gyalogosan sietek hazafelé, hogy még az oda indulás előtt fellobbantsam a lángokat. Varázslatos ezekben a napokban Ramat Gan. Tavalyról, első izraeli chanukámról megmaradt a kép, amint átvágok Bnei Brakon, s mindenfelé az ablakokban fényeket látok a buszból. Hasonló érzés fog el ezúttal saját városomban. Családok ülnek a teraszokra kített „lámpásoknál”, a kapuk előtt kis sámlira helyezett akváriumokban pislákolnak a mécsesek. A Negba utca boltjait minden este gitárral, dobbal felszerelt vallásos fiatalok látogatják végig, s nyomukban ott világítanak az ünnep fényei a fodrászatok, műkörmösök, fotósok, ruhások kirakataiban. Mintha betlehemező gyerekeket látnánk valahol a vidéki Magyarországon.

A gyertyák ott sorakoznak az új szerzeményben, nincs sok időm, előveszem a gyufás skatulyát. Ne máá... – képedek el a dobozt kinyitva, amit gyufának hittem a szuperben, valójában kis úszó kancókot tartalmaz. Ez nem lehet igaz, nincs idehaza egyetlen szál sem. Azon tűnődöm, nincs-e valamelyik táskám zsebében egy laborból menekített öngyújtó, de arra sem akadok rá. Az idő egyre múlik, lassan indulnom kéne, de az ünnepi gyertyákat muszáj fellobbantanom. Felforgatok minden, s a legutolsó dobozban rálelek az unokatesóm tavaly szeptemberi esküvőjéről magammal hozott ünnepi feliratú tűzforrásra. Már azon törtem a kobakom, kémiai reakcióval vagy az elektromos áramot felhasználva hogyan is gyújtánám fel/meg a chanukiát.

A hét másik fontos kelléke a fánk. Akad belőle mindenféle méretű, töltelékű és díszítésű. Az olajban sült finomságot kapjuk a Kémiai Tanszék ünnepi összejövetelén; a csütörtök este az egyik diák új otthonában tartott kutatócsoporti „bulin”.

Ott van a kilenc ágú fényforrás szinte minden útkereszteződésben, az épületek tetején, de pislákolnak a lángok az irodákban, áruházakban, közintézményekben is.

A hétvégén ismét dél felé veszem az irányt. Chanuka utolsó napjait együtt töltöm a családom itt élő tagjaival. Az ünnepnapok mellett a házigazda kerek születésnapja is emeli az események fényét. Megható, felemelő pillanatokot élek át. A péntek esti szombat-fogadást követően húszan üljük körbe az asztalt.

Másnap reggel, a család férfi tagjaitól kicsit elmaradva, egyedül baktatok a még kihalt ashkeloni utcákon a zsinagóga felé. Azon tűnődöm milyen szerencsés vagyok, hogy itt a távolban is akad több olyan hely, melyet második otthonomnak tekinthetek. Közös ebéd, gyerek zsvajjal teli délután, Havdala és chanukai gyertyagyújtás.

Ez volt 5773 nyolc fényes napja idekint a Szentföldön, kár lett volna kihagyni.

(2012. december 22.)

Mielőtt belevágok az elmúlt 48 óra történéseinek részletes taglalásába, előre kell bocsátanom, hogy a mostani bejegyzés bizonyára sosem született volna meg, ha februárban nem megy csődbe a Malév, és a repülési jogait nem osztják szét a piac más szereplői között. Szóval az Európai Unió és Izrael Nyitott égbolt szerződésének életbelépéséig nem indulhatott volna menetrend szerinti fapados járat a két ország között.

A WIZZAIR megváltoztatta mindazt, amit eddig a szentföldi utazás alatt érthettünk. Újra van alternatívája a biztonsági ellenőrzés miatt sajátos atmoszférával bíró ELAL-nak. A Malév továszallt, de az izraeli légitársaság is sokat változott, főleg mióta a magyarhoz képest bőséges ebédet vagy reggelit felváltotta az egyre csak zsugorodó melegszendvics korszaka. Egyszóval az új légitársaság, a rózsaszín-lila fapados elsöpörte azt a pátoszt, amelyet az Erechez ezer szállal kötődő hittestvér érzett, amikor felült egy-egy tel-avivi járatra. Helyette itt van most egy – ha szerencsénk van a foglalásnál – jóval olcsóbb, a „távolsági buszozás” élményét nyújtó új szolgáltató. ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Izraeli napok

Mikor elkezdtem a Löwinger Mancsi szakácskönyvéből című rovatot megígértem magamnak meg kedves olvasóimnak, hogy nem fogok politikai témákról írni. Mindenkinek megvan a kedvenc hírforrása. Amikor ezeket a sorokat írom a biztonsági szoba közelében, folyamatosan légiriadók vannak Ashkelonban, Dél-Izraelben. Nehéz elvonatkoztatni az itteni helyzettől. Már tizedik napja megállás nélkül lőnek bennünket a Gázai-övezetből, a Vaskupola megvédi az embereket, de nyugalom az nincs.

A 20. század elején sokan kivándoroltak Kelet-Európából Amerikába. Cili nagynéném, aki a 19. század kilencvenes éveiben született, 16 éves korában két nővérével és fivérével hagyta el a kontinenst. A tengerentúl alapított családot, három fia és egy lánya született. Akkor ismertem meg őket, amikor a hatnapos háború után ellátogattak Izraelbe. Később én is eljutottam Amerikába, megismertem a többi családtagot. Helén unokatestvérem elvitt egy bevásárlóközpontba körülnézni. Akkor még itt, Izraelben csak egy ilyen nagy központ volt. Mikor egy nagyon elegáns fehérmű üzlethez értünk, bevitt, és ajánlotta, hogy

válasszak magamnak valamit ajándékba. Nem értettem, hogy miért kell ilyen drága, szép fehérműt vásárolni. Helén megmagyarázta, hogy ők mindannyian ebben az üzletben vásárolnak, mivel Cili néninek az volt az egyik legfontosabb életfelfogása, hogy az emberen olyan fehérműnek kell lennie, melyet egy váratlan helyzetben is megfelelőnek tart. Hirtelen rosszullét esetén a kórházba kerülve, ne szakadt, olcsó fehérműben lássák az orvosok, ápolók az embert.

Cili néni és Helén már nincsenek velünk, de Helén lánya telefonon érdeklődött a mostani nehéz helyzet során arról, hogy

vagyunk. Beszélgetés közben felidéztek Cili néni vasszabályát, megnyugtattam, hogy én még most is betartom azt, barátnőim is megtanulták az intő szavakat. Minden reggel úgy öltözünk, mintha munkába vagy más fontos helyre mennénk.

Nem csak az öltözködésünkkel kell törődnünk ezekben a rakétás napokban, hanem az étkezésünkkel is. Ezúttal egy gyorsan elkészíthető sütemény receptjét osztom meg az olvasókkal.

Könnyű ízletes cupcake

Hozzávalók: 1 pohár liszt, 1 kávéskanál sütőpor, 1/2 kávéskanál só, 1/2 pohár cukor, 1/2 pohár mazsola, 1/2 pohár csokoládé apróra vágva, 1 pohár instant zabpehely, 1 pohár tejföl vagy kefir, 1 tojás és 1/2 pohár olaj.

Elkészítés: Összekeverjük a zabpehelyt a tejföllel, három percig pihentetjük. Addig összekeverjük a lisztet, a sütőport, a sót és a cukrot. A zabpehelyhez hozzáadjuk a tojást, az olajat, a mazsolát és a csokoládét. Összekeverjük a nedves és a száraz hozzávalókat, addig keverjük míg össze nem áll. Sütőpapírral bélelt tepsibe vagy cupcake formába öntjük a tésztát, és előre melegített 180 fokban 20 percig sütjük. A csokoládé helyett diót is használhatunk. ◀

Forrás: Wikipédia

Nyár a Menház udvarán

Kehila-díj

Várjuk a jelöléseket!

Az egyesített Kehila és Kehila Haver-díj kiosztásával vallástól függetlenül díjazzuk azokat, akik sokat tettek a régió zsidó közösségeiért. Javasataikat a díjazottak személyére a kile@menhaz.sk elektronikus postacímre várjuk 2021. július 25-ig. ◀

Kóšer podcast – Mirek Tóda

Podcast je v podstate niečo ako rozhlasová relácia - zvukový záznam, ktorý sa dá jednoducho stiahnuť alebo sledovať na internete. Dá sa počúvať kedykoľvek a v podstate kdekoľvek - ak máte prístup na internet, pri sebe mobil, tablet alebo počítač a v ušiach sluchátka. Dá sa počúvať na rôznych platformách ako je Spotify, Podbean, Apple či Google podcast.

Z čoho bude podcast „kóšer“?

Napriek tomu, že sme Kóšer podcast rozbehli spolu s rabínom Mišom Kapustinom, samozrejme, to neznamená, že podcast má nejaký kašrut certifikát. Nie je ani orientovaný na židovskú ortodoxiu - aj keď aj jej sa chceme venovať. Hľadali sme nejaký dobrý, výstižný a krátky názov pre podcast o židovstve, ako sa vraví v jidiš, o yidishkeit. A slovo kóšer je univerzálne, sympatické a všeobecne známe aj pre laickú verejnosť. V širšom význame ako niečo čo je vhodné alebo správne či dokonca sympatické.

Kde a ako často môžeme nájsť nové relácie?

Kóšer podcast vychádza pravidelne už druhý rok každú nedeľu. Rozbehli sme ho na jeseň 2019, keď sa práve začínal nový židovský rok 5780. O rok neskôr, pri príležitosti rozbehnutia druhej sezóny sme k tomu mali aj živú diskusiu v Novej Cvernovke. https://www.facebook.com/watch/live/?v=3290322677717703&ref=watch_permalink.

Kóšer podcast sa nájsť na stránkach Denníka N medzi viacerými reláciami na viacerých spomínaných platformách. Najjednoduchšie sa však dá počúvať cez našu stránku Kóšer podcast na Facebooku,

ku, kde vždy upozorňujeme na nové diely a máme tam aj článok so všetkými epizódami na jednom mieste, k dnešnému dňu je ich už okolo 80.

Denník N Podcasty s viacerými populárnymi reláciami nájdete na Apple - Spotify - Google - Podbean - Deezer - RSS. <https://www.facebook.com/kosher-podcast/>

Kto je cieľovou skupinou? Pre koho sú relácie pripravené?

Podcast sme rozbehli najmä pre tých, čo sa z rôznych dôvodov zaujímajú o judaizmus, židovskú kultúru, históriu a tradíciu. Našou ambíciou s rabi Kapustinom bolo ukázať židovský svet v celej jeho kráse s humorom aj smutnými stránkami, ktoré súvisia s históriou šoa v našom regióne alebo nikdy nekončiacim antisemitizmom. Ako sme uviedli, keď sme spustili podcast - za nenávisťou je často nevedomosť a nezaujím sa poznáť nepoznané. Najľahšie sa útočí na niekoho, koho sme nikdy nestretli a ani sa s ním nerozprávali. A práve preto sme rozhodli, že sa pokúsime zbúrať predsudky, mýty a konšpirácie, ktoré sa šíria o židoch, v špeciálnom podcaste.

Aké sú reakcie od poslucháčov?

Máme verných poslucháčov a fanúšikov medzi židmi aj nežidmi. Som tiež milo prekvapený, že sme sa doteraz nestretli s antisemitizmom. Možno preto, že je to tak otvorená "židovská" relácia. Pravidelne nás počúva niekoľko tisíc ľudí. Jednu epizódu sme nahrali vo výške 9-tisíc metrov nad morom s prezidentkou Zuzanou Čaputovou, keď sa vracala v lietadle z Izraela, čo bol jeden z najpočúvanejších dielov.

Aké témy pripravujete v budúcnosti?

Stále máme čo doháňať. Oblúbil som si napríklad špeciálne rozhlasové reportáže on the road, keď cestujem za zaujímavými miestami za židovskou históriou. Boli sme takto na Spiši, v Košiciach, Trnave, nedávno na strednom Slovensku, vlni v českej Vysočine aj Prahe. Veľmi radi by sme to v tom pokračovali - chceli by sme určite spraviť židovský (a maďarský) juh Slovenska, Bardejov, s Mišom Palkom z Mojše Bandu židovský Šariš, rovnako máme v pláne vyraziť na Horehronie aj Oravu. Cestovanie nám komplikovala posledný rok pandemická situácia. Láka nás židovská Morava aj Sudety. Čo sa týka judaizmu - tam máme ešte veľa čo doháňať, po epizóde o kóšer jedle a šakšuke chceme s Boazom v Bratislave spraviť ďalšiu o hummuse. Samozrejme, veľmi obľúbené sú osobné príbehy. Nedávno sme sa rozprávali so synom poslednej krajčírky z Auschwitzu, ktorá nedávno zomrela na covid. Posledné mesiace sme mali viacero relácií s preživšími, ktorí očarili mnohých poslucháčov. V tom chceme tiež pokračovať. Vždy sa potešíme, keď sa nám niekto ozve s dobrým tipom kam vyraziť alebo otázkou pre rabína. ◀

Foto: Vladimír Šmíček, Denník N

PT-PA

Židovské dieťa z brehu Dunaja

Úryvky z rukopisu Itzhaka Herzoga – 3. časť

O tca o niekoľko dní po vypuknutí prvej svetovej vojny povolali k jeho jednotke. Bojoval v delostreleckom pluku ako veliteľ dela. Zúčastnil sa bitiek proti Talianom v povodí rieky Soča. Palbou pomáhali v napredovaní pechoty. V bojoch padlo na oboch stranách mnoho vojakov. Otec preukázal svoje velitelské schopnosti, odvahu a vynachádzavosť. Za tieto vlastnosti získal vojenskú záslužnú medailu Signum laudis a bol povýšený na nadporučíka. Kvôli kanonáde prišiel súčasťou o sluch. Bol skutočným vlastencom, prehra ho celkom položila. Väčšina štátnych cenných papierov, do ktorých investoval svoje úspory, stratila svoju hodnotu. Z rozprávania mojej nebohej matky viem, že otec mal pomer s dcérou vysokého dôstojníka, mal s ňou vážne úmysly. Rodičia slečny by so sobášom boli súhlasili iba s podmienkou, že sa otec vzdá svojej viery. On to jednoznačne odmietol. Po odzbrojení bol v krajine veľký chaos a nezamestnanosť. Sklamáný sa teda vrátil do rodnej dediny. Skutočnosť, že

obec v dôsledku trianonskej dohody pripadla Československu, ho tiež nepotešila.

...

Vrátim sa k rodine Herzogovej v Moči. Otec vedie hospodárstvo, pílu a prijíma aj stavebné objednávky. Pracuje spoločne s bratom Ernestom, obaja sú zarytí starí mládenci. Rodičia im sústavne dohovárajú, aby sa oženili. Čas beží, otec má už 45 rokov. Moji starí rodičia už boli úplne skormútení, že ich tri deti (Režin, Mikuláš a Ernest) zostanú osamelí. Dcéra Ema umrela v mladom veku, v tom čase už boli Janka a Ester vydaté. Janka sa vydala do Novohradskej župy do rodiny Fischerovej a Ester do Budapešti do rodiny Blauovej.

Rodina v Moči žila v blahobyte, na vysokej úrovni, otec mal vlastné auto – v tom čase to bolo skutočnou zriedkavosťou v celom okolí. Napriek tomu, že bol sklamaný kvôli pripojeniu obce k Československu, ocenil demokratické sťaženia tunajšieho systému. Bol v priateľskom vzťahu s významnými osobnosťami obce, s notárom, s katolíckym a reformovaným

farárom, s riaditeľom školy a s učiteľkou. Miestni obyvatelia si ho vážili, pochopil ich želanie, aby sa obec čo najskôr vrátila k materskej krajine. Dohadzovačka veľkárát nepochodila, ale nevzdávala sa. Náchádzala ďalšie a ďalšie adeptky na manželstvo. Musí sa to podariť, našla vynikajúcu partiu – hovorievala často. Otcovi odporúčala 18-ročnú dcéru chudobného, ale poctivého predavača riadu zo Senice. Inteligentná adeptka vyštudovala obchodnú strednú školu v Skalici. Starý mládenec tentoraz urobil výnimku, neodmietol stretnutie. Irma Lehrová sa mu zapáčila. Čitateľ si určite všimne veľký vekový rozdiel, veď mohla byť jeho dcérou, bola od neho mladšia o 26 rokov. Na moju mamu urobil bohatý ženich dobrý dojem, nebolo jej zaťažko opustiť pritesný rodičovský dom, v ktorom žila so štyrmi sestrami a dvoma bratmi. Ani majetkový ani vekový rozdiel nemohol byť prekážkou. ◀

(úryvok uverejňujeme so súhlasom autora)

Zabudnutý príbeh slávnej herečky

Pokračovanie zo strany 5.

Počas jubilejnej desiatej výstavnej sezóny budú predstavené aj ďalšie predmety prvého židovského múzea. Patria sem veľmi vzácne tlačé z Bardejova, ktoré bolo hlavným centrom hebrejskej tlače na medzivojnovom Slovensku a fragment vzácnej knižnice Mórica Grünwalda z Dolného Kubína, ktorá bola venovaná prešovskému múzeu. Maličká knižka prvého prešovského rabína Solomona Marcusa Schillera-Szinessyho popisuje prvú židovskú confirmáciu v Uhorsku, ktorú rabín v Prešove viedol. Na výstave uvidia návštevníci tridsaťdva exponátov, ktoré boli preskúmané, zreštaurované a zachránené pre ďalšie generácie.

„Desať výstav nášho malého komunitného múzea bolo vzrušujúcim zážitkom

spolupráce s poprednými odborníkmi z rôznych vedeckých oblastí zo Slovenska i zo zahraničia. Sme im zaviazaní, pretože prostredníctvom tejto tímovej práce sme mohli výrazne posunúť hranice našich vedomostí o bohatom židovskom kultúrnom dedičstve Slovenska,“ uzatvára zakladateľ a riaditeľ múzea Maroš Borský pri príležitosti desiateho výročia existencie Židovského komunitného múzea.

Návštevníci si výstavu môžu pozrieť v Židovskom komunitnom múzeu každý **piatok a nedeľu od 10 h. do 16 h.** (okrem 18. júla) do 10. októbra 2021. Jedinečný projekt realizuje Židovské komunitné múzeum v spolupráci s Židovskou náboženskou obcou Prešov a Židovským kultúrnym inštitútom.

Viac informácií nájdete na stránke výstavy stránke ŽKM www.synagogue.sk a Facebookovej stránke www.facebook.com/zhidovske.komunitne.muzeum.bratislava. ◀

Židovské komunitné múzeum

Pred vysokými sviatkami Neorganizujte si iný program!

Dúfame, že v tomto roku budeme môcť jesenné sviatky osláviť opäť spolu. **Židovský rok 5782** začína v **pondelok 6. septembra 2021**. V Menháze sa stretneme o 18.00 hodine. Po večernej modlitbe bude sviatočná večera.

Prvý deň Roš Hašana 7. septembra 2021 (v utorok) bude tašlich a spoločné vzdelávanie tiež o 18.00 hodine.

Kol Nidre – predvečer Jom Kipuru sa bude konať v stredu **15. septembra o 18.00 hodine**, Mazkir bude vo štvrtok 16. septembra. ◀

Židovské komunitné múzeum prináša do synagógy aj zabudnutý príbeh slávnej herečky

Patrila medzi medzinárodne uznávané herečky, objavovala sa aj na titulných stranách významných časopisov, no pre dnešnú divadelnú históriu je takmer v zabudnutí. Reč je o dive Márii Bárkány, rodáčke z Košíc, ktorá zožala úspech hlavne v Nemecku, ale so svojimi úlohami precestovala svet od Petrohradu až po New York podobne ako jej legendárna súčasníčka Sarah Bernhardt. Židovské komunitné múzeum teraz prináša aj jej príbeh.

Veľké finále

Nová výstava Poklady Židovského múzea v Prešove III ponúkne návštevníkom v bratislavskej synagóge na Heydukovej ulici od 2. júla do 10. októbra 2021 vyše tridsať vzácných exponátov, ktoré pochádzajú zo zbierky historicky prvého židovského múzea na Slovensku, ktoré vzniklo pred takmer sto rokmi. Židovské komunitné múzeum aj tento rok pokračuje v bádani života a diela priekopníka ochrany židovského kultúrneho dedičstva na Slovensku Eugena Bárkány, na ktorého odkaz a sen o židovskom múzeu v Bratislave nadväzuje.

Aktuálna výstava je „veľkým finále“ niekoľkoročného projektu výskumu a predstavovania jeho zbierky, ktorá stesňuje ozajstný klenot medzi európskymi zbierkami judaík.

Vrcholom je historicky prvé vystavenie starostlivo zreštaurovaného divadelného kostýmu z prelomu 19. a 20. storočia z parížskeho krajčírskoho salónu – veľkolepej róby hereckej divy Márie Bárkány z roly Márie Stuartovej. V rámci slovenských zbierok ide o nateraz jediný známy zachovaný divadelný dámsky kostým a odev zhotovený v Paríži – na jednej z najprominentnejších adries sveta.

Znovuobjavenie divadelnej divy

Mária Bárkány bola pratetou Eugena Bárkány, narodila v roku 1852, pochádzala z Košíc. Po Máriinej smrti venovala jej neter Irma Weile Židovskému múzeu v Prešove osobné listy, fotografie, ale napríklad aj štóly, niektoré z nich aj s výšivkou s dátumami konkrétnych predstavení a iniciálami obdivovateľov, či zopár exponátov civilného oblečenia aj divadelných kostýmov. Jedným z nich je kostým titulnej škótskej kráľovnej zo Schillerovej tragédie Mária Stuartová, ktorý sa nechal zreštaurovať špeciálne pre výstavu a aktuálne je po prvýkrát vystavený pre verej-

nosť. Na vnútornej strane kabátika veľkolepej róby sa nachádza našitá etiketa s vytkaným názvom parížskeho salónu – ateliéru, kde boli šaty zhotovené. Išlo o salón Mmes de Beauvais na ulici Faubourg St. Honoré. Táto adresa je dodnes veľmi prominentná, okrem Elyzejského paláca je sídlom luxusných módných domov. Už koncom 19. storočia to bola jedna z najlepších adries chýrnych krajčírskotiev, v tom čase už inštitucionalizovaných do Haute Couture.

„Koncom 19. storočia bola v divadelníctve bežná prax, že si herečky zadovážili kostýmy pre svoje role samy, a aj na vlastné náklady. Je zrejme, že tento kostým si dala Mária Bárkány zhotoviť špeciálne pre svoje parížske turné. Fakt, že kostým ostal v jej pozostalosti a nie v garderóbe divadla alebo jej divadelného ansámblu nasvedčuje tomu, že si ho financovala sama,“ píše v katalógu k výstave Eva Hasalová zo Slovenského národného múzea, ktorá pre výstavu študovala kostým a jeho históriu.

„Skúmanie života takmer zabudnutej herečky je vzrušujúcim putovaním dejinami divadelnej Európy prelomu 19. a 20. storočia. Po úvodnom sklamaní, že jej meno sa neobjavilo v historických štúdiách o jej rovesníčkach ako Sarah Bernhardt, obrovské množstvo článkov v dobových nemeckých, francúzskych, talianskych, maďarských či amerických periodikách potvrdilo, že určite nešlo o nevýznamnú umelkyňu,“ napísala v objavnej štúdiu v rozsiahlej publikácii k výstave Zuzana Koblišková. Mária Bárkány mala tiež fotografie svojich súčasníčok – napríklad vlastnoručne podpísaný portrét Sarah Bernhardt, ktorý jej venovala. „Bolo by zaujímavé zistiť, či si fotografie vymenili navzájom, a či aj Sarah vlastnila fotografiu Márie s jej podpisom. Tento výskum totiž naznačuje, že boli v tom čase rovnako populárne a medzinárodne

uznávané herečky, tak to vôbec nie je vylúčené,“ dodáva.

Aj ďalšie poklady

Netradičným exponátom na výstave je aj obraz známeho maliara židovského pôvodu Ferdinanda Katonu, ktorý sa v roku 1864 narodil do chudobnej židovskej rodiny v Spišskej Starej Vsi. Jeho talent si všimol aj uznávaný maliar Ladislav Mednyánszky z neďalekých Strážok. Popri jeho učení sa Katona vzdelával aj v Budapešti, žil v Paríži, Barbizone, navštívil Anglicko, Belgicko, Holandsko a Rusko. Po návrate do Uhorska zachytával prírodu dnešného južného Slovenska či maďarského Balatonu. Žil s pocitom nedocenenia a krivdy, hoci jeho diela sa v dnešnej dobe nachádzajú aj v zbierkach Slovenskej národnej galérie či Maďarskej národnej galérie. Obraz Pri Váhu zo zbierky prvého židovského múzea predstavuje jeho charakteristický krajinársky námiet. Pre nedostatok financií maloval často na menej kvalitný materiál, v tomto prípade na lepenku. Diela nerád predával a po smrti sa v jeho ateliéri našli stovky maliieb. „Zadná strana obrazu je splneným snom každého historika umenia. Údaje z nej nám umožnili vypátrať skoro celý životopis diela a aj jeho názov,“ hovorí kurátorka ŽKM Jana Švantnerová.

Pokračovanie na strane 6.

Životný príbeh riaditeľa komárňanskej nemocnice a primára chirurgie Dr. Móra Lipschera – 2. časť

Dňa 1. septembra 1900 odovzdali do užívania verejnú nemocnicu „Lásky k ľuďom“ so 150 lôžkami, ktorá mala okrem poschodovej hlavnej budovy aj dva pavilóny pre choromyselných a pre nákazlivých pacientov. Okrem riaditeľa pôsobili v nemocnici dvaja primári, dvaja sekundárni lekári a ošetrovatelia. Počas 1. svetovej vojny rozšírili kapacitu nemocnice na 250 lôžok.

Prvý riaditeľ komárňanskej verejnej nemocnice Dr. Lipót Bányaí hľadal na čelo chirurgického oddelenia vhodného odborníka. Spomedzi viacerých uchádzačov vymenoval župan Aurél Sárközy do funkcie primára chirurgie od septembra 1902 mladého Dr. Móra Lipschera. Pred jeho príchodom do Komárna v meste nevykonávali žiadne operácie, ba ani nemohli, nakoľko v starej budove nemocnice žiadne potrebné vybavenie k operačným zákrokom nemali. Dr. Lipscher si vytrvalou a ťažkou prácou dokázal získať dôveru obyvateľov, čoho dôkazom je skutočnosť, že v prvých rokoch jeho pôsobenia vykonávali ročne 250–300 operácií, a toto číslo za 25 rokov prekročilo tisícku!

Na návrh Dr. Lipschera mesto v roku 1903 zakúpilo prvý röntgenový prístroj. Pacienti prichádzali do komárňanskej nemocnice z ďaleka, z celého územia župy a dobrá povest' tamojšieho chirurga sa rýchlo šírila. Jeho znalosti prospievali nielen pacientom a komárňanskej nemocnici, ale aj lekárskej vede. Svojím kolegom pri viacerých príležitostiach prezentoval zaujímavé prípady, pravidelne publikoval svoje články v odborných časopisoch. Žil pre svoju profesiu, jeho meno nenachádzame v žiadnom spoločenskom hnutí, pretože sa ich z dôvodu zaneprázdnenosti nezúčastňoval. Jeho pracovné zaniebanie bolo obrovské, a keď operoval neskoro do noci, asistenti pri ňom padali od únavy z nôh. Zaujímavosťou a skutočnou raritou bolo, že skalpel držal v ľavej ruke!

V tom čase býval na Palatínovej ulici. Kultúrne podujatia mesta podporoval príspevkami, bol členom združenia na pomoc študentom Katolíckeho gymnázia sv. Benedikta, dlhé desaťročia finančne podporoval stravovanie študentov, v rámci ktorého

dostali vidiecki i miestni študenti obed-večeru a týždennú stravu. Knižnými darmi prispel do fondu učiteľskej knižnice.

Správu o jeho zasnúbení so slečnou Margitou Adlerovou v máji 1903 uverejnili tri periodiká hlavného mesta. Dr. Mór Lipscher sa 9. augusta 1903 s povolením župana zosobášil so slobodnou slečnou židovského pôvodu Margitou Adlerovou, prvorozenou dcérou Henricha Viliama Adlera a Sidónie Lówy, ktorá práve dovŕšila 18 rokov. Cirkevný sobášny obrad vykonal hlavný rabín Ármin Schnitzer. Z manželstva sa narodili dve deti; Mária 6. septembra 1904 a Loránd 17. júla 1906.

Po smrti riaditeľa nemocnice Dr. Lipóta Bányaiho v roku 1906 ho vymenovali aj za riaditeľa tejto inštitúcie. Za najdôležitejšiu úlohu v novej funkcii považoval vybudovanie a udržanie poriadku a disciplíny všetkými prostriedkami. Popri chirurgickej práci každodenne kontroloval všetky oddelenia nemocnice, jeho pozornosti neunikla žiadna drobnosť.

Pri príležitosti 25. výročia jeho pôsobenia v nemocnici mu kolegovia pod vedením primára Dr. Dezső Singera pripravili dňa 20. septembra 1927 vrúcnu oslavu. (Podrobnejšie pozri číslo novín Komáromi Lapok zo dňa 22. septembra 1927, strany 1–4.) Oslava končila slávnostným obedom pre viac ako sto hostí vo veľkej sále na poschodí Dóžovho hostinca. Pri príležitosti svojho jubilea Dr. Mór Lipscher daroval mestu 2000 korún s tým, aby peniaze rozdelili chudobným občanom. Mestská rada darovanú sumu rozdelila medzi päťdesiatimi nemajetnými občanmi, každý z nich dostal 40 korún.

Jeho kaviarenská spoločnosť mu dala vyhotoviť krásne pamätné album s nápisom 1902–1927, ktorý mu kamaráti odovzdali v sprievode vtipnej básničky. Pred jeho domom (Dunajské nábrežie 9) sa nečakane – v rukách s horiacimi sviecami! – objavili členovia židovského cirkevného speváckeho zboru a v rámci serenády zaspievali na počesť oslávenca tri maďarské piesne.

Posledným akordom jubilejných slávností bolo dňa 25. septembra slávnostné odhalenie busty Móra Lipschera, diela komárňanskeho sochára Gyulu Berecza, umi-

estnenej na schodišti nemocnice. Doktor Lipscher bol prvým a jediným Komárňanom, ktorému ešte za života postavili sochu! Žiaľ, bustu v októbri 1938 rozbili na kúsky traja opití pacienti oddelenia pohlavných chorôb!

V číslach 33–36 ročníka 1939 lekárskeho časopisu Liečiteľstvo (Gyógyászat) uverejnili na pokračovanie jeho fejtón „Dr. Mór Lipscher – Dve najtrápnejšie udalosti v živote jedného lekára“, v ktorej sa píše: „keby ma československé úrady pred tromi rokmi mocenským slovom nezbavili zamestnania...“ Na jeseň roku 1936 ho poslali do núteného dôchodku. O jeho pôsobení a odchode do dôchodku by som mohla písať viac, keby som mala k dispozícii spisový materiál „Spisy Verejnej mestskej nemocnice v Komárne 1906–1960“, ktorý sa nachádza v hurbanovskom sklade komárňanskeho archívu a je nedostupný!?

Nasledovalo prenasledovanie Židov, žltá hviezda, geto a 12. a 15. júna 1944 naloženie do vagónov. Podľa viacerých zdrojov 76-ročného dr. Lipschera naložili do vagóna na nosidlách. Dúfajme, že konca cesty vedúcej cez Košice do Osvienčimu sa ani on, ani jeho manželka nedožili. Takto skončil život najlepšieho komárňanskeho lekára všetkých čias!

Židovská obec zachováva jeho pamiatku: v roku 2014 po ňom pomenovali sálu v budove Menházu a vďaka jej iniciatíve zdobí od 4. septembra 2016 dvojazyčná mramorová tabuľa stenu budovy chirurgického oddelenia nemocnice. A možno svojím článkom prispievam k zachovaniu ich pamiatky aj ja sama.

Ich syn Loránd prišiel o život v pracovnej službe ako 37-ročný v januári 1943 v Donecku. Ich dcéru Máriu ukrývala moja babka v Budapešti, neskôr bola v roku 1952 internovaná do obce Adony, kde zomrela 1. júna 1976.

Ich mená sú zvečnené na Stene obetí v Synagóge na Pávej ulici v Budapešti: 8. riadok 295. a 296. stĺpec, syn Loránd 6. riadok na spodku 370. stĺpca.

Nezabudnite! ◀

Dr. Wágnerová Mohácsy Erzsébet

Ajve, pondelok! – máme za sebou dvadsiaty piaty online klub

Online program Židovskej náboženskej obce v Komárne pokračoval aj v máji a v júni. Každý pondelok o 18. hodine sme záujemcov očakávali s týmito témami: Dňa 3. mája sme sa na tému **Rodinné dobrodružstvá a horové zážitky rozprávali s Annou Andor a Györgyom „Ubul” Forgácsom o izraelských tanečných a židovských rodinných táboroch, ktoré organizujú.**

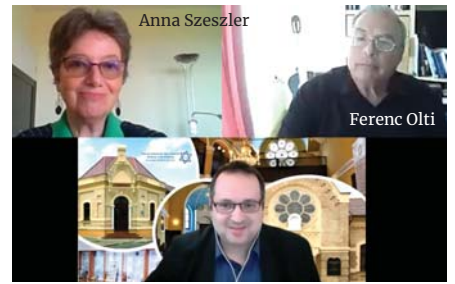
Dozvedeli sme sa, ako ich nadchlo hovorovanie, ako sa pustili do organizovania táborov Machol Hungaria, známych po celom svete. Spoznali sme históriu letných zážitkových táborov Camp Jichak. Angažovanosť a odhodlanosť manželského páru urobiť niečo pre komunitu, nadchla poslucháčov. Na konci podujatia si účastníci klubu pod vedením Ubula zatancovali vo svojich domovoch.

Dňa 10. mája sme sa venovali významnej kapitole histórie našej obce. Z prednášky **Gábora Schweitzera** sme sa učili o živote a dobe hlavného komárňanskeho rabína Ármina Schnitzera: „Rabíni pôsobiaci v Maďarsku, žiaľ, veľmi zriedka spísali svoje pamäti. Ármin Schnitzer (1836-1914), hlavný rabín komárňanskej izraelskej komunity, patrí medzi výnimky, svoje memoáre vydal v roku 1904 pod názvom „Jüdische Kulturbilder“ – „Zsidó kultúrképek“ (Obrazy židovskej kultúry). Autor šťastnou rukou skĺbil žánrové rysy pamätí, opisu doby a obrazov zo života. Kniha spestrená prvkami anekdot sa stáva práve vďaka tomuto skĺbeniu záživnou aj pre dnešného čitateľa. Ármin Schnitzer patrila medzi rabínov, ktorým sa podarilo preklenúť brehy dvoch období – tradícií a pokroku. Kvôli emancipácii a asimilačným snahám spôsobovalo vtedajším židovským vodcom a mysliteľom problémy určenie pomerov medzi tradíciami a modernosťou. Ármin Schnitzer však vytvoril veľmi dobrý súlad

medzi židovskými tradíciami a kultúrnym pokrokom. Gábor Schweitzer vo svojej prednáške prezentoval život a dobu Ármina Schnitzera najmä podľa jeho pamätí, ktoré sú už niekoľko rokov dostupné v maďarskom i slovenskom jazyku.” Po prezentácii sme s naším hosťom hovorili o mnohých otázkach na danú tému.

Stretnutie dňa 24. mája sme zorganizovali v spolupráci s pedagógmi Židovskej univerzity v Budapešti (**Márta Goldmann** a **István Balogh**). Poslucháčka prvého ročníka odboru komunitný organizátor **Andrea Pintér** nám vo svojej prednáške s názvom **Pamiatka Márie Ember – Strasshof** priblížila dielo spisovateľky a každodenný život v pracovnom tábore Strasshof. Dojímavá prednáška vyvolala v každom poslucháčovi hlboké emócie. Na úvod sme si od Marty Goldmann vypočuli informácie o danom univerzitnom odbore a o svoje skúsenosti získané počas štúdia sa s nami podelila aj Andrea. Na prednáške sa zúčastnilo viac poslucháčov univerzity.

Jubilejné dvadsiate piate stretnutie sa uskutočnilo 31. mája. Blížilo sa už leto, virtuálne sme teda navštívili Balaton. O histórii a súčasnosti komunity v Balatonfürede nám porozprávala **Anna Szeszler** a **Ferenc Olti**. Dozvedeli sme sa o cieľoch Domu židovských osobností, zriadeného pri synagóge, ako aj o vzniku výstavy predstavujúcej slávnych židovských vedcov. Ho-

vorili aj o odozvách od návštevníkov, o podujatiach obohacujúcich kultúrny a nábo-

ženský život celej obce, ako aj o plánoch na najbližšie obdobie. Ich prednáška bola skutočným zážitkom!

Dňa 7. júna sme sa vrátili do Maďarského židovského múzea. Riaditeľka inštitúcie **Zsuzsanna Toronyi** nás pomocou nového online sprievodcu sprevádzala po stopách modlitieb. Zo zbierky múzea sme sa oboznámili s dvadsiatimi predmetmi spájajúcimi sa s požehnaním Amida. Virtuálne sprevádzanie spestrené náboženskými vysvetlivkami a osobnými príbehmi zožal v radoch poslucháčov veľký úspech. Na záver sme dostali odpoveď aj na otázky, ktoré sa v nás vynorili.

Dňa 14. júna sa s účastníkmi klubu o svoje myšlienky podelil predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike **Richard Duda**. Vedúci funkcionár, ktorý prekonal koronavírus, hovoril o ponaučení z uplynulých ťažkých mesiacov a možných smeroch nového začiatku. Vymenoval výzvy, ktorým slovenské židovské obce musia čeliť a vyhodnotil súčasnú situáciu. K úspešnému priebehu dvojjazyčného podujatia prispela tlmočnicou **Magda Vadász**.

Po každom vzdelávacom večere sme sa s účastníkmi online klubu porozprávali, vypočuli sme si, čo sa udialo od Komárna cez Nagykanizsu až po Košice, od Dunajskej Stredy cez Bratislavu a Budapešť po Izrael a Švajčiarsko. ◀

Komunitná mozaika – fotografie z minulosti našej obce –

► 2014: Svetové stretnutie komárňanských Židov sa začalo na radnici. Veľkú sálu radnice 6. júna zaplnili rodinní príslušníci bývalých Komárňanov a členovia ŽNO. Prichádzajúcich vítal primátor mesta dr. Anton Marek, viceprimátori dr. Vojtech Novák a Béla Szabó. Žiaci Umeleckej školy predniesli hudobné diela. Po uvítacích slovách primátora prehovorili viacerí, ktorí prišli zo zahraničia, napr. teta Teri Vajnorsky, Katalin Hardy a Ági Feuerlicht Holczer. V mene ŽNO sa za pozvanie poďakoval predseda Anton Pasternák... V cintoríne sme na pamiatku obeť zapálili šesť fakiel. Po smútočnej modlitbe kantora Imanuela Zuckera sme zapálili sviečky pri pamätnej tabuli v synagóge. V zaplnenej synagóge sa uskutočnilo otvorenie výstavy.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Náboženskú obec, Klub šalom a vydávanie Spravodajcu podporili anonymní darcovia. Ďakujeme!

Zlepšením pandemickej situácie sme v Menháze v máji a v júni opäť mohli privítať návštevníkov. Po predchádzajúcim ohlásení sa naďalej srdečne očakávame našich hostí.

Kancelária obce bude z dôvodu letnej dovolenky do polovice augusta zatvorená.

Postupne odovzdávame vyúčtovania dotácií za rok 2020 a podávame nové žiadosti o finančnú podporu, nakoľko kvôli pandémie sa každá aktivita posunula na neskôr.

Hostia v Komárne

Ďňa 16. júna zavítal do Komárna predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike **Richard Duda** a tajomník organizácie **Martin Kornfeld**. Hostí v Menháze privítal predseda **Anton Pasternák**, hovoril s nimi o situácii komunity, pozreli si synagógu a ďalšie miestnosti budovy. Na záver stretnutia navštívili cintorín. ◀

PZs

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založený** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

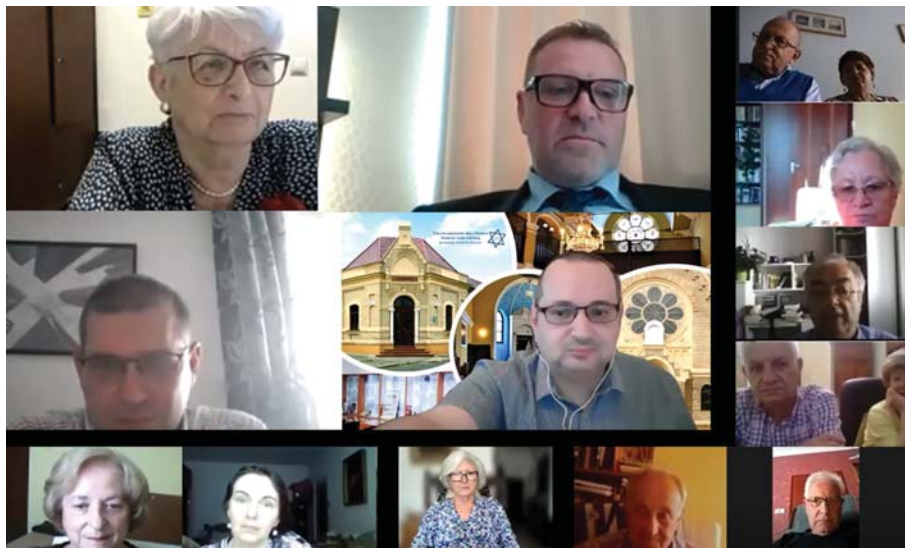
SPRAVODAJKA

JÚN - JÚL 2021 - IJAR - TAMMUZ 5781.

MESAČNÍK ŽNO V KOMÁRNE

XIX. REG. ROČNÍK 6.-7. ČÍSLO, 301.-302. ČÍSLO

Ajve, pondelok!

► Dňa 14. júna sa s účastníkmi klubu o svoje myšlienky podelil predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike Richard Duda. Vedúci funkcionár, ktorý prekonal koronavírus, hovoril o ponaučení z uplynulých ťažkých mesiacov a možných smeroch nového začiatku. (strana 3.)

Tiša be-av, najsmutnejší deň roka

V deviaty deň mesiaca av si pripomíname zbúranie prvej a druhej svätyne v Jeruzaleme. Najsmutnejším a najtragickejším dňom je pôst Tiša be-av, ktorý v tomto roku trvá od soboty večera 17. júla 2021 (20:35) do nedele večera 18. júla (21:12). Počas troch týždňov predchádzajúcich pôstnemu dňu od 17. dňa mesiaca tamuz sú smútočné dni, počas posledných deviatich dní nekonzumujeme mäso (s výnimkou soboty). ◀

Európsky deň židovskej kultúry 2021

Európsky deň židovskej kultúry sa uskutoční v nedeľu 22. augusta 2021. Ak pandemická situácia dovoľí, návštevníkov budeme očakávať v duchu našich tradícií pestrým programom. Plánujeme v tento deň uskutočniť aj Deň martýrov, ktorý sa v júni konať nemohol. Podrobnú pozvánku uverejníme v augustovom čísle našich novín. ◀

PA

Kehila – cena komunity Čakáme nominácie!

Udelením zjednotenej ceny Kehila a Kehila Haver odmeňujeme nezávisle od viery vyznania tých, ktorí urobili mnoho pre židovské komunity regiónu. Vaše nominácie na ocenených očakávame do 25. júla 2021 na adrese kile@menhaz.sk. ◀

Myšlienky redaktora

Ked' sme vlni v júni odložili konanie Dňa martýrov, boli sme si istí, že v lete 2021 sa na cintoríne určite zídeme. Budú tam miestni, návštevníci zďaleka, podobne, ako počas uplynulých rokov. Verili sme, že pandémia sa rýchlo skončí a náš spoločenský život sa za krátko vráti do svojich starých kolají. Žiaľ, nestalo sa tak. Od januára 2020 sme sa osobne nestretli. Na našich súvercov, odvrátených a zavraždených v roku 1944, sme spomínali na zoome pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry.

ANDRÁS
PASZTERNÁK

Uplynul teda ďalší rok a ani teraz ešte situácia nedozrela na osobné stretnutie a spoločné spomínanie na cintoríne a v Menháze. Vírus sa ešte stále ukrýva medzi nami, cez hranice prechádzame len s obmedzeniami, na opätovné spustenie dialkovej a leteckej dopravy stále čakáme.

Na tragédiu generácie našich prastarých rodičov a starých rodičov však nezabúdame ani v týchto ťažkých mesiacoch. Obete, tí, ktorí prežili holokaust, sú tu s nami na každom virtuálnom podujatí našej obce. Tým, že 77 rokov po deportácii Židov z Komárna usporiadujeme podujatia, prezentujeme, že aj po takom dlhom čase po uplynutí týchto strašných udalostí je v našom meste aktívna židovská komunita. Spoločne sa učíme, oslavujeme, spomíname. Pokračujeme v tradíciách, ochraňujeme dedičstvo.

Nech Všemohúci dá, aby sme v júni 2022 mohli byť všetci opäť spolu v Uličke zlatého muža v zdraví, tešiac sa z opätovného osobného stretnutia. Podľa našich plánov v auguste usporiadame prvé offline podujatie v záhrade Menházu. ◀